

© *Кривець Л.В.*

13. List C. Epistemic democracy: Generalizing the Condorcet Jury Theorem / C. List, R. Goodin. – Journal of political philosophy. – 2001. – Vol. 9. - № 3. – P. 277-306.
14. Бондаренко С.В. Особенности создания и функционирования площадок «электронной демократии» / С.В. Бондаренко // Полис. – 2011. - № 5. – С. 164-178.
15. Bohman J. Survey article: The coming of age deliberative democracy ? J. Bohman // Journal of political philosophy. – Malden, MA, 1998. – Vol. 6. - № 4. – P. 400-425.

Кривець Л.В., кандидат філософських наук, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії (гуманітарних проблем) гуманітарного інституту Національного університету оборони України, м. Київ

УДК: 100+316.32+370

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ УПРАВЛІННЯ У СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОМУ ДИСКУРСІ.

На основі проведеного аналізу у статті зазначається, що сучасну наукову літературу з управління необхідно доповнювати дослідженнями, визначаючими предмет науки про управління, основні поняття, закони, принципи і методи взаємодії різних соціальних систем, збереження їх цілісності, створення нових соціальних утворень на основі доцільності, ціннісно-нормативних уявлень сукупного інтелекту, притаманного суспільству на даному історичному етапі розвитку.

Ключові слова: управління, соціальне управління, ретроспективний аналіз, суспільство, держава, особистість.

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНА УПРАВЛЕННЯ В СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОМУ ДИСКУРСІ.

На основе проведенного анализа в статье отмечается, что современную научную литературу по управлению необходимо дополнять исследованиями, определяющими предмет науки об управлении, основные понятия, законы, принципы и методы взаимодействия различных социальных систем, сохранения их целостности, создания новых социальных образований на основе целесообразности, ценностно - нормативных представлений совокупного интеллекта, присущего обществу на данном историческом этапе развития.

Ключевые слова: управление, социальное управление, ретроспективный анализ, общество, государство, личность.

RETROSPECTIVE ANALYSIS OF THE PHENOMENON OF MANAGEMENT IN SOCIAL-PHILOSOPHICAL DISCOURSE.

Based on the analysis in the article states that the current scientific literature on management to supplement the research, identifying the subject of the science of management, basic concepts, laws, principles and methods of interaction between different social systems, maintaining their integrity, creating new social structures based on feasibility, value and regulatory submissions aggregate intelligence inherent in society at this historical stage of development.

Keywords: management, social management, retrospective analysis, society, state, personality.

Проблеми соціокультурного середовища і соціального управління знайшли досить широке відображення в науковій і суспільно-політичній літературі. Однак, як правило, автори пишуть або про управління взагалі, не акцентуючи уваги на особливостях середовища, рівнях управління та його масштабах, або детально розглядають управління персоналом на рівні організації. Робіт спеціально присвячених питанням взаємозв'язку соціокультурного середовища та соціального управління, значно менше.

Разом з тим різна наукова література з управління містить досить цінні ідеї, положення, висновки і відомості, які були використані в статті.

Об'єктом роботи є соціальне управління.

Предметом – ретроспективний аналіз соціального управління у контексті соціально-філософського дискурсу

Метою роботи ми визначаємо проведення ретроспективного аналізу феномену управління у сфері соціально-філософських досліджень.

Умовно можна виділити три напрями, за якими розвивалися дослідження питань управління:

- 1) загальна теорія соціального управління,
- 2) державне управління;
- 3) управління персоналом.

У рамках загальної теорії (академічної школи управління) можна назвати дослідження (Глушенко С.В., Захарової Е.В., Попова Г.Х. та ін), які розглядають соціальне управління переважно як частину економічних, організаційних, психологічних та інших відносин, приділяючи при цьому велику увагу мотивації управлінської діяльності. Інші ж, як, (наприклад, Атаманчук Г.В.) зачіпаючи тільки деякі аспекти соціального управління, вивчають його в контексті дослідження державного (політичного) управління.

Література з державного управління представлена в основному роботами, виконаними юристами, які займалися питаннями теорії держави і права, державного та адміністративного права та інших дисциплін. Підхід до управління з точки зору юридичних наук дозволив дослідити формально-юридичні підстави державного управління. Однак такий підхід не завжди дозволяв вирватися з рамок категорій і методів юридичної науки і вийти на проблеми взаємозалежності і взаємозумовленості управління та соціального середовища. Незважаючи на поглиблення в останні роки управлінської тематики і розширення неюридичної проблематики дослідження питань державного управління по загальному праву в цілому не відривалось від традиційної ґрунту державно-правових досліджень.

Історично сформований підхід до державного управління з юридичних позицій не забезпечував ефективного соціального управління. І сьогодні теорія державного управління, яка створюється засобами юридичної науки, поки не спирається в належній мірі на теорію і методологію соціального управління. Управлінська наука часто не приділяє належного уваги механізмам регулювання соціальних процесів, хоча окремі вчені зосереджують увагу саме на соціальному управлінні. Юридичний підхід до управління, викликаний конкретними потребами керувати країною і регіонами, є, безсумнівно, важливою і корисною справою. Однак масштаби проблем такі, як питання соціального управління та соціокультурного середовища доки ще мають потребу в глибокому філософському осмисленні.

У цьому напрямку серйозний внесок у науку вніс В.Г. Афанасьєв [1]. У рамках розроблюваних їм підходів він звернув увагу на те, що суб'єктом управління є не держава, не влада, а творча людина, ресурси якої у сфері управління невичерпні. Афанасьєв представив цілісну картину управлінських відносин і управлінського знання - від визначення мети до оцінки ефективності прийнятих рішень та їх корекції; поставив питання про необхідність оснащення соціального управління сучасними інформаційними системами, методами управління (прогностичними, програмно-цільовими, нормативними). Мабуть, немає жодного принципового питання в теорії соціального управління, яке в тій чи іншій мірі не було б висвітлене у його працях саме з соціально-філософських позицій, які актуальні і донині.

Інший науковець, Ф. Тейлор цікавився ефективністю не людини, а діяльності організації. У своїх роботах «Управління фабрикою» (1903) і «Принципи наукового менеджменту» (1911) він розробив ряд методів наукової організації праці, заснованих на вивченні рухів робітника з допомогою хронометражу, стандартизації прийомів і знарядь праці [5]. Його основоположні принципи управління полягають у наступному: якщо на науковій основі відібрати людей, підготувати їх, надати їм деякі стимули і з'єднати воедино роботу і людину, то можна отримати сукупну продуктивність, що перевищує внесок, зроблений індивідуальною робочою силою.

Головна заслуга Ф. Тейлора полягає в тому, що він, як засновник «школи наукового управління» розробив методологічні основи нормування праці, стандартизував робочі операції, впровадив у практику наукові підходи до підбору, розстановки і стимулювання праці робітників. По суті, він почав революцію в галузі соціального управління.

Різновидом класичної школи управління є адміністративна школа, яка займалася вивченням питань ролі та функцій управління. Одним з піонерів розробки цієї ідеї був А. Файоль. Він розділив весь процес управління на п'ять основних функцій, які до цих пір використовуються в управлінні організацією: це - планування, організація, підбір і розстановка кадрів, керівництво, мотивація до праці та контроль. З інших представників адміністративної школи можна виділити М. Блюмфілда, який розробив концепцію управління робочою силою (1917), і М. Вебера, який запропонував концепцію раціональної бюрократії (1921). Останній дав характеристику ідеальних типів панування і висунув положення, згідно з яким бюрократія-порядок, що встановлюється правилами, - є найефективнішою формою людської організації.

Певний прорив в галузі управління, що ознаменувався появою школи людських відносин (поведінкової школи), був зроблений на рубежі 20-х-30-х років ХХ століття. В її основу покладено досягнення психології та соціології. У рамках цього вчення в процесі управління пропонувалося зосереджувати основну увагу на працівнику, а не на його завданні. Родоначальником школи людських відносин прийнято вважати Е. Мейо. Він виявив, що група робітників - це соціальна система, в якій є власні системи контролю. Певним чином впливаючи на таку систему, можна поліпшити результати праці.

Значний інтерес представляє теорія структурного психоаналізу Ж. Лакана, який, визначаючи суть соціального, звертає увагу на проблеми людського «Я». Придушення особистості породжує патології нашого суспільства - злочинність, наркоманію, алкоголізм, суїцид і т.д. Пізніші теорії управління розроблені в основному представниками «кількісної» школи. Її поява стала наслідком застосування математики і комп'ютерів в управлінні.

Дослідження управління як процесу призвело до широкого поширення системних методів аналізу. Так званий системний підхід в управлінні був пов'язаний із застосуванням загальної теорії систем для вирішення управлінських завдань. Він припускає, що керівники повинні розглядати організацію як сукупність взаємопов'язаних елементів, таких, як люди, структура, завдання, технологія, ресурси.

Цікавою видається розроблена А; Субетто і С. Григор'євим сучасна концепція «керованої історії» як керованої соціоприродної еволюції на базі громадського інтелекту і «освіченого суспільства» [4]. Освічене суспільство виступає як освічений суб'єкт управління і в той же самий час є його об'єктом. У відомому сенсі така концепція виступає як соціальний ідеал, який все ж таки поки недосяжний.

В цілому, в рамках робіт з теорії управління вже отримані серйозні результати, проте їх аналіз показує, що не всі проблеми вирішені і існує нагальна потреба в розробці сучасної теорії управління в її взаємозв'язку з соціальним середовищем, виявленні основних соціальних змінних, що роблять безпосередній і опосередкований вплив на управління. Соціальне управління як розділ науки потребує позиціонування в якості відносно самостійної інтегральної автономної дисципліни, що не є тотожною юридичним, економічним, політичним і іншим наукам.

Таким чином, можна стверджувати, що сучасну наукову літературу з управління необхідно доповнювати дослідженнями, визначаючими предмет науки про управління, основні поняття, закони, принципи і методи взаємодії різних соціальних систем, збереження їх цілісності, створення нових соціальних утворень на основі доцільності, ціннісно-нормативних уявлень сукупного інтелекту, притаманного суспільству на даному історичному етапі розвитку. Слід погодитися з тими авторами, які вважають, що сучасному світу необхідна не вчорашня, а нова управлінська парадигма, яка базувалася б на досягненнях всіх наук (економічних, соціологічних, політологічних, психологічних та ін) в їх інтегральній якості - сучасної теорії та методології соціального управління [2].

У літературі з управління недостатньо чітко артикульовані, на наш погляд, глобальні вимоги сучасності, відповіддю яким може бути викликана поява принципово іншого типу управління, в центрі якого перебувала б єдина, цілісна техно-соціо-біо-енергетична система. Вчені попереджають; якщо сьогодні людина не навчиться керувати нею на основі прогнозування, моделювання, гармонізації своїх стосунків з природою та технікою, і насамперед з іншими людьми, то вона остаточно зруйнує себе і зникне з «обличчя Землі».

Зміст соціального управління визначається в основному якістю цілепокладання, яке, у свою чергу, обумовлено тим, наскільки в поставлених цілях (оперативних, середньострокових, стратегічних) найбільш точно і повно виражені корінні потреби та інтереси всього суспільства, його окремих соціальних груп, що визначають мотиви поведінки людей. [3] Головні ресурси соціального управління складають творчий потенціал особистості, сильна соціальна організація, інтелектуальна власність і її складова - інформація. Тому мають рацію ті дослідники, які вважають, що сьогодні необхідно говорити про нову управлінську теорію, яка все більшою мірою ґрунтується на пріоритетному включенні у зміст соціального управління колективного перетворюючого інтелекту суспільства, а не тільки усереднених органів і організаційних структур управління.

Феномен управління тісно пов'язаний з поняттям соціальна організація. Протягом багатьох століть управління з несвідомої діяльності перетворювалося на звичай, традицію, суспільний інститут за допомогою стійкої соціальної структури, яка з покоління в покоління передавала навички управління. Тобто, соціальне управління - це багато в чому продукт соціального середовища. Сучасні дослідження соціокультурного середовища гранично різноманітні, але часто носять абстрактний

характер, що не дозволяє обґрунтовувати ті чи інші тези і гіпотези, пов'язані з соціальним управлінням.

В 90-ті - роки ХХ століття склався системна криза розглядав управління у науковій літературі в основному з економічної точки зору. Однак різноманітна і широка практика «соціальної інженерії» у різних регіонах країни, спрямована на подолання кризи, показує, що за економічною кризою, що кидаються в очі, лежить криза іншого порядку - криза цінностей і норм, тобто культури. [6]. Проте можна говорити про зародження і зміцненні традиції досліджень соціокультурного середовища і обумовлених нею особливостей соціального управління і у вітчизняній соціальній філософії. Одне з подібних напрямків сягає корінням до В.О. Ключевського і відомо як «географічний детермінізм». Дослідження соціокультурного середовища і обумовлених нею особливостей соціального управління проводяться і в дусі філософсько-соціологічних традицій М. Вебера, що поставив в центр розуміння соціокультурного середовища етичну проблематику. Так, у вітчизняній соціально-філософській літературі з'явилося багато робіт з української та національної ментальності, явно несуть на собі відбиток веберовських підходів. На етнічних аспектах соціального управління і ми зупинимось в запропонованій роботі в подальших розділах. Запитання опису соціокультурного середовища, особливо середовища силових структур, та їх впливу на соціальне управління все ще залишаються слабо ґрунтованими та вимагає побудови нових теоретичних моделей.

Філософська наука про управління знаходиться в постійному русі. Формуються нові напрями, школи, течії, змінюється і вдосконалюється науковий апарат, змінюються, нарешті, самі дослідники та їх погляди. З плином часу управлінці змінювали орієнтири з потреб своєї конкретної організації на вивчення сил управління, що діють в їх оточенні. У цілому аналіз літератури показує, що дослідження проблем соціального управління в контексті його обумовленості соціокультурними процесами багатоаспектний і вагомий, однак при цьому зберігається безліч білих плям, пов'язаних з недостатньою вивченістю особливостей соціокультурних середовищ, конкретних варіантів локальних культур, силових структур та їх впливу на соціальне управління.

Сьогодні стало очевидним, що роль управління як особливого роду діяльності, соціального інституту в житті суспільства надзвичайно велика. Людство платить непомірно високу ціну за зниження якості управління, відповідальність якої перед світом, перед кожним народом незмінно зростає. Важливо зрозуміти, що криза управління в тій чи іншій країні, маючи свої внутрішні причини та національні особливості, в той же час є нерозривною частиною загальносвітової кризи управління. Остання усе більш поглиблюється, носить глобальний характер і робить все більший вплив на національні системи управління в будь-якому куточку світу.

Соціальне управління пройшло багатовікову історію свого становлення. На різних етапах історичного розвитку управлінської думки формувалися різні погляди і уявлення про його зміст, накопичувався різноманітний досвід, виникали і діяли різні наукові школи управління.

Феномен управління відомий ще з античних часів і вивчався багатьма суспільними науками про суспільство і закони його розвитку (філософією, правознавством, соціологією, політологією та ін.) Менеджмент як розділ науки про управління в умовах ринкових відносин виник лише на початку ХХ століття і розвивався в більшій мірі в контексті економічних наук. Таким чином, щоб отримати достатньо повне уявлення про соціальне управління, не можна обмежитися поняттям менеджмент, яке не вичерпує всього змісту соціального управління. Одні автори відносять його до юридичної науки, інші - до економічної або соціально-психологічної, треті - до соціологічної.

1. З позиції менеджменту, управління - це процес проектування ініновації соціальних організацій, мотивації діяльності для досягнення цілей.

2. Економічна наука схильна трактувати управління як спосіб отримання економічного результату при найменших виробничих витратах.

3. Правознавство трактує управління як державно-правове регулювання за допомогою законів.

4. Політологія розуміє управління як вплив на суспільство з боку держави політичними методами і т. п.

Часто замість слова «управління» використовуються поняття: регулювання, керівництво, адміністрування, менеджмент, організація. В даний час все гостріше усвідомлюється необхідність розробки сучасної теорії управління. Для цього, як мінімум, необхідні: по-перше, наявність досить чіткого уявлення про предмет науки як самостійної галузі наукового знання, що не відноситься ні до економіки, ні до політології, ні до психології, не розчиняється ні в якій іншій науці, по-друге, вироблення досить універсального визначення поняття соціальне управління.

Підкреслимо, що соціальне управління як розділ науки чи її галузь спеціально не досліджує

© *Купцова І. І.*

економічні, юридичні, політичні та інші сторони управління. Предмет його вивчення - теорія і методологія взаємодії цих наук, засновані на системному зв'язку всіх суспільних явищ у процесі їх взаємин і взаємовпливу. У загальній теорії соціального управління досліджуються основні поняття, закони, принципи і методи взаємодії різних соціальних систем, збереження їх цілісності, створення нових соціальних утворень на основі доцільності, ціннісно-нормативних уявлень сукупного інтелекту, притаманного суспільству на даному історичному етапі розвитку.

Мабуть, настав час зрозуміти, що управлінський ресурс є інтегратором всіх ресурсів суспільства, насамперед інтелектуально-інформаційних, соціальних, і багато в чому визначає прогрес суспільства. Він «розпоряджається» ресурсами суспільства, своїми засобами та на основі внутрішніх законів і принципів у рамках самостійного наукового знання.

Історичний досвід свідчить про те, що світові потрібна нова, а не вчорашня управлінська парадигма, яка базується на досягненнях всіх наук (економічних, соціологічних, психологічних та ін) в їх інтегральній якості-сучасної теорії та методології соціального управління. У XXI столітті належить зрозуміти, що у світлі глобальних вимог часу повинен з'явитися принципово інший тип управління, в центрі якого перебувала б єдина, цілісна глобальна система. Саме це визначає сьогодні головний зміст суспільного розвитку, його концепцію і стратегію.

В якості **висновку** зазначимо. Сталий розвиток є історичний факт, мета і основний сенс історії, який виражений в можливості задоволення потреб не тільки сучасних, а й майбутніх поколінь. Зміст соціального управління визначається, в основному, якістю цілепокладання, яке, у свою чергу, обумовлено тим, наскільки в поставлених цілях точно і повно виражені корінні потреби та інтереси всього суспільства, його окремих соціальних груп. Соціальне управління спирається на головні ресурси: творчий потенціал особистості, сильну соціальну організацію, інтелектуальну власність та інформацію. Протягом багатьох століть управління з несвідомої діяльності перетворювалося на звичай, традицію, суспільний інститут за допомогою стійкої соціальної структури, яка з покоління в покоління передавала навички управління. Тому в процесі аналізу соціального управління ми будемо звертатись до освітнього середовища, як сфери поєднання соціальних традицій та суспільних інновацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьев В.Г. Научное управление обществом (опыт системного исследования) / Виктор Григорович Афанасьев. - М.: Наука, 1973; - 240с.
2. Иванов А.В., Доронин А.О. Управленческая парадигма XXI столетия./ А.В. Иванов А.В., А.О. Доронин. М.: Знание, 2002. – 380с.
3. Крымец Л. В. Социальное взаимодействие в контексте постиндустриального общества на современном этапе развития: монографія / Людмила Владимировна Крымец. – Saarbrücken, Germany: Lap Lambert Academic Publishing, – 2012. – 163с.
4. Социологическая энциклопедия: В 2т. Т.2 / Национальный общественно-научный фонд / руководитель научного проекта Г.Ю. Семигин; Главный редактор В.Н. Иванов. – М.: Мысль, 2003. – 863с.
5. Тейлор Ф. Принципы научного менеджмента / Фредерик Уинслоу Тейлор. – М.: Классика, 2011. – 345с.
6. Хагуро А.А., Тхакушинов А.К. Реформа и социокультурная среда / А.А. Хагуро, А.К. Тхакушинов. – Майкоп: Прогноз, 1995. – 264с.

Купцова Ірина Ігорівна – аспірант кафедри соціальних теорій Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса).

УДК 324: 328 (477) „2012”

ПАРЛАМЕНТСЬКІ ВИБОРИ 2012: ПАРТІЙНЕ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ТА ПОЛІТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

В статті досліджується питання іміджевого позиціонування політичних партій. Розглянуто новели виборчого законодавства, що визначили характер партійного позиціонування в рамках кампанії 2012 року. На основі програмних матеріалів та партійної артикуляції проаналізовано зміст іміджевого позиціонування окремих політичних партій.